

LAKIALOITE 7/2009 vp

Laki konkurssilain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa ehdotetaan, että konkurssilakia muutettaisiin siten, että mahdollistettaisiin henkilökohtainen konkurssi, jotta rehellisen ihmisen velkaantumisen aiheutuva inhimillinen ahdinko ei jatkuisi kohtuuttoman pitkään ja laki tukisi uudelleen yrittämistä sallimalla velallisen

rajoitetusti osallistua konkurssiomaisuuden realisointiin. Lisäksi aloitteessa ehdotetaan, että viivästyskoron määräytyminen keskeytyisi, kun konkurssihakemus on jätetty, mikä nopeuttaisi konkurssimenettelyä ja säästäisi kustannuksia.

PERUSTELUT

Suomessa on luotu useita erilaisia menettelyjä ylivelkaantuneiden luonnollisten henkilöiden aseman parantamiseksi. Yksityishenkilön velkajärjestelyn, velkasovinto-ohjelman sekä ulosoton päättymistä ja velan lopullista vanhenemisesta koskevien säädösten avulla osa 1990-luvun alun lama-ajan ylivelkaisista on päässyt velkaustaastaan. Tästä huolimatta on yhä ihmisiä, jotka ovat olleet edellisen laman jäljiltä jopa yli 15 vuotta normaalin elämän ja yritystoiminnan aloittamismahdollisuuden ulkopuolella.

Jos 1990-luvun puolivälistä alkaen olisi ollut voimassa henkilökohtaisen konkurssin mahdollistava lainsäädäntö, kymmenettuhannet yksityishenkilöt ja entiset yrittäjät olisivat kohtuullisessa ajassa vapautuneet vanhoista, ylisuurista veloistaan, jotka syntyivät laman aikana useimmiten ilman heidän omaa syytään. Nämä ihmiset olisivat päässeet nopeasti uudelleen yrittäjiksi tai työntekijöiksi, mikä olisi tehnyt heistä yh-

teiskunnan tuottavia jäseniä. Kun henkilökohtainen konkurssi ei ole ollut mahdollinen, on osana näistä ihmisistä joutunut elämään syvässä ahdingossa jopa yli 15 vuotta. Sekä henkilökohtaiset että yhteiskunnan taloudelliset menetykset ovat olleet mittavat. Monet ovat sairastuneet ja jopa menehtyneet raskaan taakan alla.

Lähes poikkeuksetta laman aikana velkaantuneet ovat maksaneet kohtuuttoman summan velkojen korkoja ja viivästyskorkoja sekä perintä- ja muita maksuja. Usein itse velkapääoma ei ole lyhentynyt lainkaan. Tällaista vuosia jatkuvaa velkaorjuustilannetta ei voida pitää ihmisarvon mukaisena sivistysvaltiossa.

Viime vuosina yritysten määrä on kasvanut mm. hyvän taloudellisen tilanteen ja yrittäjäksi ryhtymistä kannustaneiden toimenpiteiden myötä. Suhdanteet saattavat kääntyä kuitenkin nopeasti ja jyrkästi huonommiksi. On mahdollista, että osa rehellisistä yrittäjistä ajautuu vaikeuk-

siin ilman omaa syytään. Pitkäaikaisten vaikeuksien välttämiseksi tarvitaan lainsäädäntö henkilökohtaisesta konkurssista. Näin voidaan poistaa edellisen laman jäljiltä olevien velkataakka ja lyhentää ennalta uusien henkilökohtaisten tragedioiden pituutta. Konkurssirikossäädökset ehkäisevät mahdollisia väärinkäytöksiä.

Juridisten henkilöiden konkurssi on normaali menettely lopettaa tappiollinen yritystoiminta, purkaa yrityskannan ylikapasiteettia ja mahdollistaa hallittu rakennemuutos. Kaikkeen yritystoimintaan liittyy eriluonteisia riskejä, jotka viime kädessä saattavat realisoitua rahoituksen loppumisena ja kassavirran tyrehtymisenä. Pitkittyvästä perinnästä syntyvät kustannukset kasvattavat kohtuuttomasti velkasummaa, vaikka pääomaa olisi pystytty lyhentämään. Luonnollisen henkilön osalta tilanne on periaatteessa samanlainen, mutta useimmiten vielä traagisempi.

Tämä lakialoite tähtää siihen, että aiemmin kohtuuttomaan velkaongelmaan juuttuneet henkilöt, joiden ei ole todettu syyllistyneen mihinkään laittomaan menettelyyn, voisivat vapautua lopullisesti vanhoista veloistaan nykyistä nopeammin ja näin saisivat mahdollisuuden aloittaa myös uuden yritystoiminnan. Lisäksi aloitteella pyritään ennakoimaan se, että tulevaisuudessa kukaan ei joudu olemaan useita vuosia kohtuuttomien velkaongelmien sitomina. Edelleen pyritään edistämään yrittäjäksi ryhtymis- ja yrittäjänä toimimishalukkuutta.

Konkurssituomion yhteydessä pitäisi samalla ratkaista, millä tavalla velkojen maksu järjestetään. On kohtuullista, että velallinen saa itse oikeuden osallistua velkojen vakuutena olevan omaisuuden realisointiin. Näin sen myymisestä voidaan saada parempi hinta kuin silloin, kun se kokonaisuudessaan siirtyy velkojen realisoitavaksi. Velan vakuutena oleva omaisuus pyritään myymään markkinahintaan, jolloin velallinen voi käyttää velan maksun jälkeen mahdollisesti ylitse jäävän osuuden hyväkseen. Velallisen osallistuminen omaisuuden realisointiin tukee velallisen halua huolehtia velvoitteistaan ja omaisuudestaan sekä takaa yleensä parhaan hinnan myynnistä. Tämä on kaikkien yhteinen etu.

Konkurssi- ja saneerausmenettelyt on perusteltua lainsäädännöllä ketjuttaa toimivaksi kokonaisuudeksi, joka paremmin turvaa sekä velan kohteen että velkojan ja velallisen aseman. Konkursssimenettelyn käynnistämisen on syytä pysäyttää aktiiviset perimistoimet, kunnes tuomio on annettu. Tämä ehkäisee velallisen aseman heikentymistä prosessin pitkittyessä.

Vanhasen ensimmäisen hallituksen ohjelmaan sisältyneen yrittäjyyden politiikkaohjelman mukaisesti oikeusministeriö teetti selvityksen mahdollisuudesta henkilökohtaiseen konkurssiin. Se ei kuitenkaan johtanut lainsäädäntötoimiin. Eräissä muissa maissa henkilökohtainen konkurssi on mahdollinen, koska se on nähty tehokkaaksi keinoksi ratkaista kohtuullisessa ajassa yksittäisen ihmisen ja hänen läheistensä taloudellinen ahdinko ja mahdollistaa uuden elinkeinotoiminnan aloittamisen. Voimassa oleva lainsäädäntö estää tuhansien kokeneiden ja ansioituneidenkin henkilöiden uuden yritys- ja työllistämistoiminnan aloittamisen. Tämä aiheuttaa tarpeettomia menetyksiä myös yhteiskunnalle.

Euroopan unionin komissio julkisti vuonna 2003 vihreän kirjan Yrittäjyys Euroopassa, jossa esitetään mm. konkurssien negatiivisten vaikutusten vähentämistä. Sen mukaan rehellistä konkurssin tehnyttä yrittäjää ei tule rangaista, vaan kannustaa yrittämään uudestaan. Konkurssi on usein kokemus, joka opettaa yritystoimintaa enemmän kuin parhaimmatkaan työllisyys- tai muut kurssit.

Aloitteella ei ole merkittäviä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Välillisesti laki edistää yritystoiminnan edellytyksiä, rohkaisee yrittäjyyteen ja nopeuttaa konkurssiin ajautuneiden palautumista uudelleen työelämään tai yrittäjyyteen. Näillä on monipuolisia myönteisiä taloudellisia vaikutuksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

konkurssilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä helmikuuta 2004 annetun konkurssilain (120/2004) 1 luvun 6 § ja 3 luvun 1 ja 4 § sekä
lisätään 3 lukuun uusi 13 § ja lakiin uusi 4 a luku seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

6 §

Velkavastuu konkurssin jälkeen

Velallinen vapautuu vastaamasta niistä konkurssisaatavista, joille ei konkurssissa kerry täyttä suoritusta.

3 luku

Konkurssin alkamisen oikeusvaikutukset

1 §

Velallisen määräysvalta

Konkurssin alettua velallinen menettää oikeuden määrätä konkurssipesään kuuluvasta omaisuudestaan, ellei tuomioistuin hyväksy velallisen esittämää realisointisuunnitelmaa.

Mikäli tuomioistuin hyväksyy realisointisuunnitelman, sovelletaan velallisen määräysvaltaan soveltuvin osin, mitä yrityksen saneerauslaista annetun lain 29 §:ssä säädetään.

4 §

Velallisen sitoumukset

Konkurssimenettelyn alkaminen keskeyttää viivästyskoron kertymisen konkurssivelalle.

Konkurssin alettua ei saa nostaa kannetta, jonka tarkoituksena on saada konkurssisaatavaa koskeva täytäntöönpanoperuste konkurssipesää

vastaan. Panttivelkoja saa kuitenkin nostaa kanteen saatavan perimiseksi panttiomaisuudesta.

Jos konkurssin alkaessa on vireillä konkurssisaatavaa koskeva oikeudenkäynti velallista vastaan, konkurssipesälle on varattava tilaisuus jatkaa oikeudenkäyntiä. Jos konkurssipesä ei vastaa kanteeseen, kantaja voi vaatia asian ratkaisemista, jollei velallinen jatka oikeudenkäyntiä. Konkurssipesä voidaan velvoittaa korvaamaan vain konkurssipesän puhevallan käyttämisestä toiselle osapuolelle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Vero ja julkinen maksu sekä muu niihin rinnastettava saatava määrätään konkurssin alkamisesta huolimatta niin kuin siitä erikseen säädetään.

13 §

Perintäkielto

Konkurssimenettelyn alettua velalliseen ei saa kohdistaa toimenpiteitä maksukiellon piiriin kuuluvan konkurssivelan perimiseksi tai sen suorittamisen turvaamiseksi.

4 a luku

Realisointisuunnitelma

1 §

Suunnitelman sisältö

Realisointisuunnitelman tulee sisältää selvitys velallisen taloudellisesta asemasta ja muista realisointiin vaikuttavista seikoista.

2 §

Suunnitelman laatiminen

Velallisen on laadittava ehdotus realisointisuunnitelmaksi ja toimitettava se tuomioistuimelle tämän asettamassa määräajassa, joka ei ilman erityistä syytä saa olla pitempi kuin neljä kuukautta.

telyn sisältö ja maksuaikataulu kunkin velan osalta eriteltynä.

Jos suunnitelman mukaan velallisyriitys, sen liiketoiminta tai varallisuus taikka osa näistä luovutetaan toiminnallisena kokonaisuutena, suunnitelmasta tulee ilmetä luovutustapa, luovutusehdot ja luovutuksensaaja, mikäli tämä on tiedossa.

3 §

Selvitykset

Velkojen osalta realisointiohjelman tulee sisältää maksuohjelma, josta ilmenee velkajärjes-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

Helsingissä 12 päivänä helmikuuta 2009

Toimi Kankaanniemi /kd
Leena Rauhala /kd
Tarja Tallqvist /kd
Kari Kärkkäinen /kd

Päivi Räsänen /kd
Bjarne Kallis /kd
Sari Palm /kd